

CZU 027.7:021.2

EDUCAȚIA UTILIZATORILOR PENTRU CULTURA INFORMAȚIEI – CONDIȚIE PRIMORDIALĂ A PROFESIONALISMULUI VIITORULUI SPECIALIST

INFORMATION LITERACY USER EDUCATION -- A FIRST CONDITION OF PROFESSIONALISM OF THE FUTURE SPECIALIST

Anna NAGHERNEAC

Abstract: *This study presents data on the contribution of SL USARB to the formation and development of Information Literacy of students in I-III cycles of training, teachers, researchers, highlighting the purpose and importance of the course the Basics of Information Literacy in training future specialists, promoting a university teaching process and performance scientific research work, as well as in educating true users of information.*

Keywords: *Information Literacy, training and research, relevant information, training, education*

Noile orientări ale învățământului superior, constituie o provocare pentru sistemul educațional actual. Se impune imperativul educației unor viitori specialiști cu un potențial înalt, capabili să se responsabilizeze și să se includă activ, decisiv și asumat în asimilarea competențelor multiaspectuale ce vor ține piept declanșărilor timpului. Tendința de a deveni un bun profesionist în domeniul ales, competitiv pe piața muncii nu poate fi realizată în afara unui sistem educațional eficient, parte a căruia sunt și instituțiile infodocumentare. Prin serviciile sale biblioteca contribuie la buna funcționare a societății, la dezvoltarea învățământului și cercetării științifice universitare. Ea asigură accesul la informații, libertatea intelectuală, promovează diversitatea culturală, răspunde la cerințele și necesitățile individuale ale utilizatorilor, contribuie la formarea culturii informației utilizatorilor, constituind un mediu de comunicare și învățare permanentă și inspirând descoperirea intelectuală și de învățare.

Investigația noastră a fost condiționată de contribuția bibliotecii BȘ USARB la formarea și dezvoltarea culturii informației a viitorilor specialiști.

Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți a acumulat o experiență bogată de decenii în formarea culturii informației utilizatorilor săi supusă continuu provocărilor timpului. Orice activitate desfășurată, inclusiv și cea de formare a culturii informației, necesită și o evaluare adecvată care va influența îmbunătățirea ei ulterioară. Evaluarea este un proces continuu cu evaluări/testări cotidiene (se evaluează doar anumite aspecte) și evaluări integrale (se evaluează toate aspectele).

În cele ce urmează vom prezenta rezultatul analizei unui sondaj efectuat printre membrii comunității universitare.

Scopul acestui studiu este de a identifica rolul bibliotecii în dezvoltarea abilităților de cultură a informației ale studenților de la toate ciclurile de instruire, cadrelor didactice, cercetătorilor, precum și de a studia necesitățile de educare ale consumatorilor de informație în noul context informațional.

Obiectivele sondajului:

- A afla care sunt competențele de cercetare ale studenților; ce deprinderi de selectare, utilizare și evaluare a surselor de informare și documentare posedă;
- Identificarea nevoilor de informare a utilizatorilor în procesul de instruire și cercetare;
- Ce cred ei despre menirea cursului *Bazele Culturii Informației* în formarea lor ca specialiști.

Analiza sondajului este realizată în urma lansării online a unui chestionar (GoogleDRIVE) pe un eșantion de 80 de respondenți cu vârsta cuprinsă între 20-40 de ani: cadre didactice (unii din ei absolvenți ai USARB), masteranzi, doctoranzi, studenți Cercetarea s-a desfășurat în perioada septembrie-octombrie 2019, folosind varianta chestionarului electronic, care a fost plasată pe pagina Web a Bibliotecii Științifice USARB (sondaj de opinie) https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSeZTItZh8qDlcQeJrEg_0hLjPhdg0ZhAN055VZbh131gdkgyw/viewform.

La sondaj au participat:

- Genul feminin- reprezintă 71%
- Genul masculin- reprezintă 29%.

Chestionarul cu 19 itemi a inclus câteva forme de întrebări: închise, cu variante de răspuns deja formulate și deschise, fără variante de răspuns, fapt care a asigurat libertatea expresiei pentru fiecare respondent.

Prima întrebare a chestionarului este de caracter introductiv, fiind orientată spre identificarea rolului pe care îl ocupă Biblioteca Științifică USARB în mediul universitar. Prin această întrebare am intenționat să identificăm:

- misiunea Bibliotecii în informarea utilizatorilor. 85% au răspuns - da, afirmând că Biblioteca răspunde intereselor de informare la cea mai înaltă scară; 14% au bifat varianta parțial; 1% n-a răspuns la întrebarea dată.

- rolul Bibliotecii în formarea culturii informației. 59% au afirmat că Biblioteca deține funcția decisivă în formarea abilităților de căutare, selectare și utilizare a informației, 40% - au ales varianta - într-o măsură oarecare, 1% n-a binevoit să răspundă.

- menirea Bibliotecii în educarea personalității. 65% au distins menirea Bibliotecii în formarea personalității tinerilor ca una din cele principale, 35% - parțial (Fig. 1).

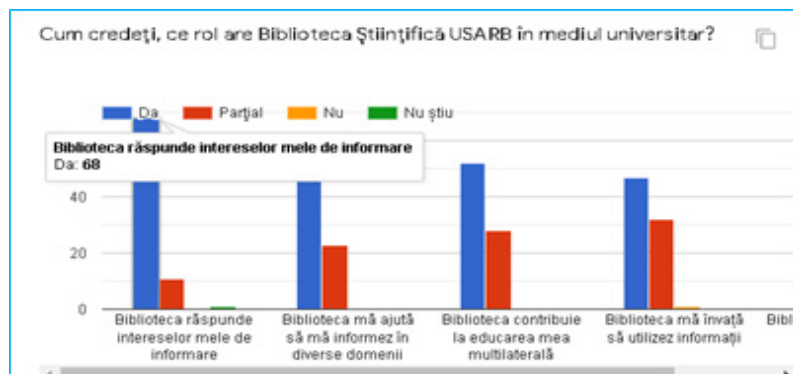

Figura 1. Rolul BȘ USARB în mediul universitar

Un alt obiectiv al cercetării a fost acela de a afla care este *aportul BŞ USARB în formarea utilizatorilor ca personalități și specialiști?* 74% au notat că Biblioteca Științifică este un partener sigur în studii și cercetări; pentru 9% biblioteca a devenit un intermediar între utilizator și informație, iar 17% o consideră drept formator/îndrumător (Fig. 2).

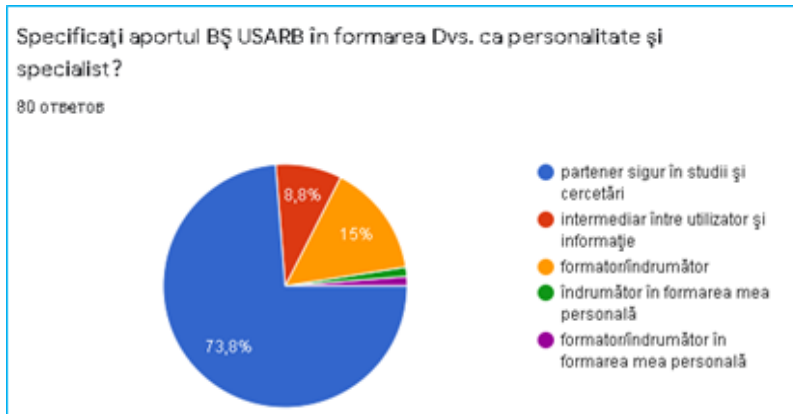

Figura 2. Aportul BŞ USARB în formarea utilizatorilor

Analizând răspunsurile la itemul 3 putem menționa că cei mai mulți - 50% apelează la serviciile prestate de BŞ USARB aproape zilnic - 10%, cel puțin o dată pe lună, 15% în timpul sesiunii și 25% după necesitate.

Observăm că majoritatea subiecților apelează în mod frecvent la serviciile bibliotecii, ceea ce dovedește necesitatea și importanța lor în procesul de studiu și cercetare (Fig. 3).

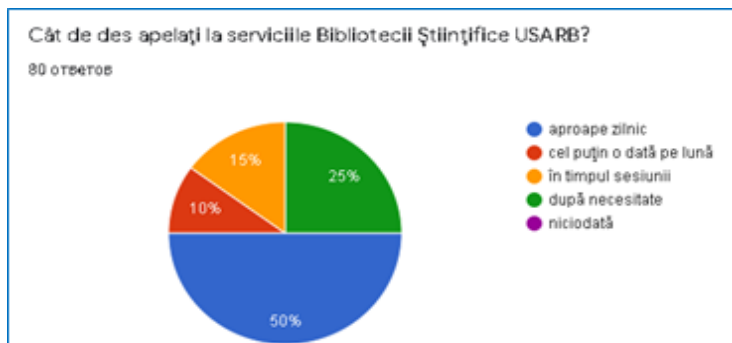

Figura 3. Utilizarea serviciilor BŞ USARB

Am intenționat să aflăm dacă utilizatorii *întâmpină dificultăți în căutarea informației pe Internet și în catalogul electronic*. 61,3% dintre respondenți au menționat că pentru ei nu există dificultăți în procesul de căutare a oricărui tip de informație necesară, 17,5% apelează la ajutorul bibliotecarului, 6,3% dintre ei au afirmat că se isprăvesc cu căutările doar în cazul unor cerințe simple, 5% întâmpină dificultăți în alegerea termenilor potriviți, iar 10% conștientizează necesitatea instruirii mai aprofundate în vederea formulării corecte a termenilor căutați (Fig.4).

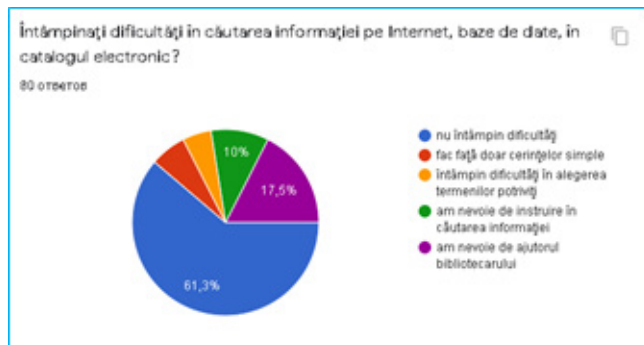

Figura 4. Dificultăți în căutarea informației

Important este să menționăm cu cât mai laconic și concis va fi formulată cerința informațională, cu atât mai mult utilizatorii se vor bucura de informațiile relevante furnizate de diverse motoare de căutare, directorii (fie că este vorba de Internet sau de un catalog electronic).

Analizând răspunsurile la următoarea întrebare (*tipurile de documente solicitate*) putem menționa următoarele: documente didactice sunt solicitate: foarte frecvent - 41%, frecvent - 53%, rareori -6%; documente științifice (cărți): foarte frecvent - 36%, frecvent - 49%, indecis - 3%, rareori 12%; reviste științifice: foarte frecvent - 30%, frecvent - 49%, indecis - 5%, rareori 16%; reviste științifice electronice: foarte frecvent - 19%, frecvent - 49%, indecis - 7%, rareori- 16%, deloc -9%; beletristică: foarte frecvent- 6%, frecvent - 24%, indecis- 6%, rareori - 49%, deloc -15%; cotidiene social-politice: foarte frecvent - 11%, frecvent 18%, indecis 5%, rareori - 43%, deloc 23% (Fig. 5). Răspunsurile ne obligă să afirmăm că Biblioteca este un mediu informațional de valoare datorită calității colecțiilor pe care le deține, serviciilor care le prestează comunității universitare.

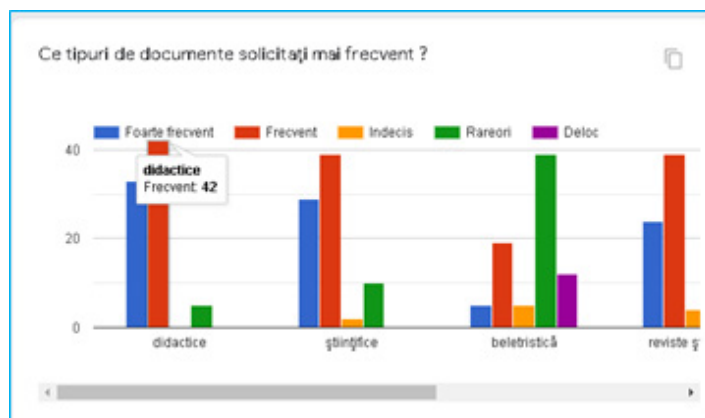

Figura 5. Tipurile documentelor solicitate

Introducerea noilor tehnologii informaționale permit utilizatorilor să participe efectiv la procesul informațional prin acces atât la baze locale cât și internaționale. Am intenționat să aflăm *care sunt cele mai relevante surse de informare la care apelează mai frecvent* utilizatorii. Răspunsurile au dovedit următoarele: catalogul electronic (OPAC) este utilizat de 21,3%, mai des fiind accesat catalogul partajat pe platforma ExlibrisPrimo - 89%; pentru bazele de

date au optat 75%, repozitoriile instituționale - 27%, Internet - 57%, bibliografii - 15%. În unele cazuri și cadrele didactice oferă discipolilor surse de informare. Opțiune dată înregistrează 41%, consultații oferite de bibliotecari - 28%; 13% dintre utilizatori recurg la serviciile altor biblioteci, tot mai rar este accesat catalogul tradițional - 1% (Fig. 6).

Ne bucură faptul că studenții înțeleg și apreciază rolul cărții tipărite și nu se limitează doar la sloganul că „în Internet poți găsi totul”!

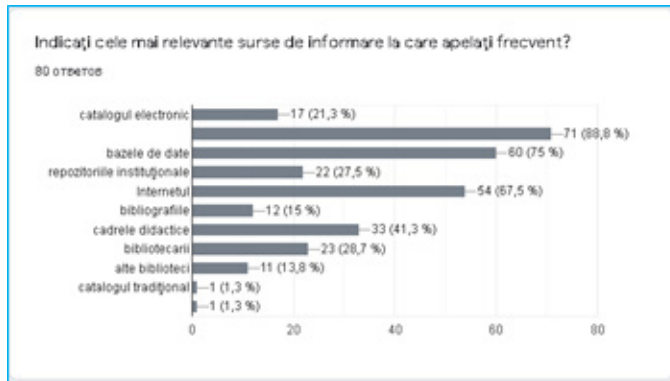

Figura 6. Surse de informare la care se apelează

Răspunsurile la cea de a șaptea întrebare: *Cum credeți, algoritmul de căutare în Internet și în catalogul electronic este identic?* au fost previzibile: Marea majoritate (54%) nu percep deosebirea între căutarea informației pe Internet și în catalogul electronic, algoritmi de căutare considerându-i identici. 39% au răspuns corect, afirmând că algoritmul nu este identic, 6% din respondenți nu sesizează această diferență, iar 1% nu știe (Fig. 7).

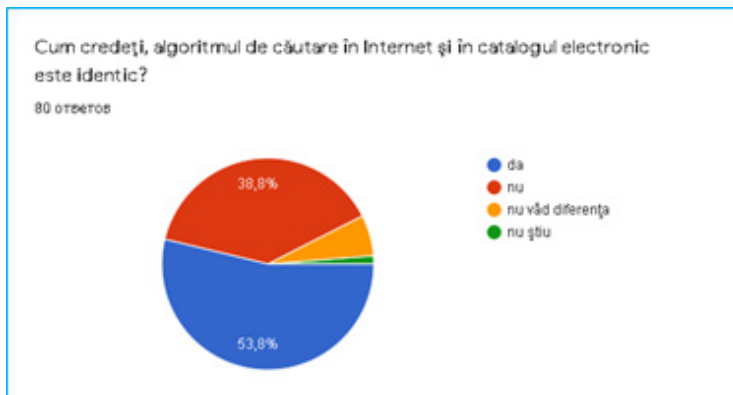

Figura 3.7. Algoritmul de căutare în Internet și în catalogul electronic

Din observările noastre zilnice putem concluziona că utilizatorii noștri introduc în casetele de căutare ale catalogului electronic cerințele tematice exact cum sunt obișnuiți să le introducă și pe Web: propoziții întregi, fraze desfășurate, noțiuni generale în căutarea unei teme mai restrânse. Este important ca utilizatorii să știe că a accesa Webul este ușor, dar să reușești în selectarea informațiilor veridice este cu mult mai dificil. Este bine ca utilizatorul să utilizeze corect operatorii logici de conectare AND, OR și NOT și unele caractere wildcard (?,*), de asemenea să știe că eficiența căutărilor după subiect depinde în mare

măsură de limbajul de informare

Am fost cointeresați să aflăm care este modalitatea utilizată mai des de utilizatori în căutarea informației pe Internet și în catalogul electronic? 69% preferă să folosească cuvinte-cheie, fie aparte sau în combinație, atunci când caută informații și pe Web și în catalogul electronic; 20% dintre respondenți recurg la formularea scurtă și concisă a unor fraze și doar 11% operează cu fraze întregi (Fig. 8.).

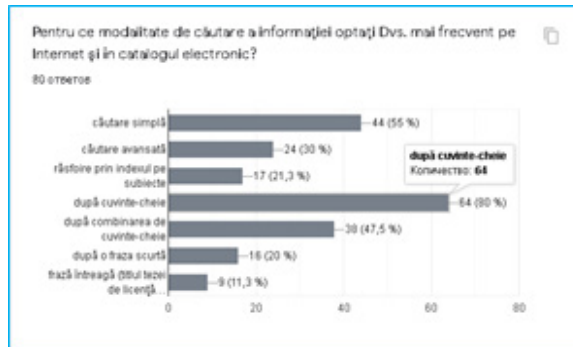

Figura 3.8. Modalități de căutare a informației

Ne bucură acest fapt deoarece putem afirma că cu cât mai laconic și concis va fi formulată cerința informațională, cu atât mai mult utilizatorii se vor bucura de informațiile relevante furnizate de diverse motoare de căutare, directorii (fie că este vorba de Internet sau de un catalog electronic).

Fiind întrebați dacă au frecventat cursul Bazele Culturii informației în anul I de studiu, 83% dintre respondenți au răspuns că - da, 7% - nu, iar 10% cu regret nu își amintesc (Fig. 9).

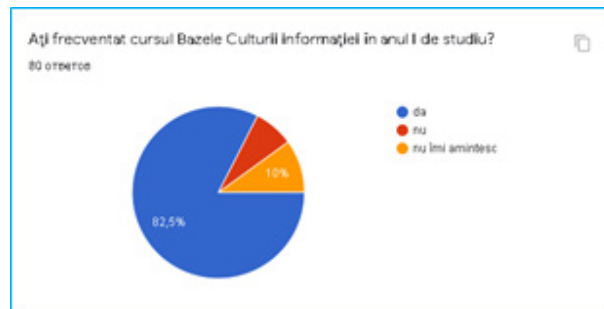

Figura 3.9. Frecventarea cursului BCI

Din doleanțele studenților menționăm: ar fi binevit ca cursul respectiv să fie promovat și în anul 3 de facultate când nemijlocit se lucrează asupra tezei de licență.

Despre rolul acestui curs în formarea abilităților de muncă intelectuală respondenții au reliefat următoarele opinii: foarte important îl consideră - 66%, important - 23%, neimportant - 2%, deloc important - 1% (Fig. 10).

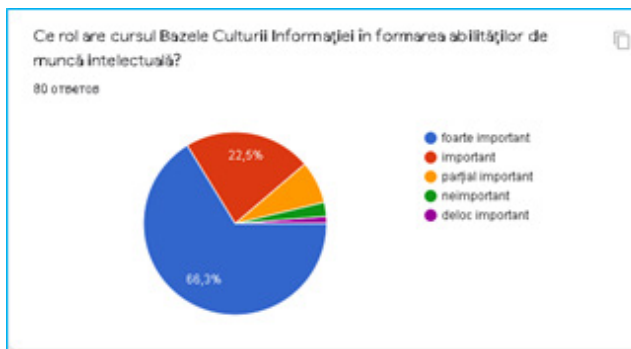

Figura 10. Rolul cursului în formarea abilităților de muncă intelectuală

Bănuim că sunt afirmațiile utilizatorilor care nu au fost prezenți la ore, sau nu își amintesc de acest curs. Cu toate că proporția aprecierilor negative, este mică, existența lor ne atrage atenția, concluzionând că la acest capitol mai avem de muncit: trebuie să fim mai cointeresați de calitatea formării abilităților aplicative la utilizatori în cadrul cursului *Bazele Culturii Informației*, având în vedere importanța lor în procesul de căutare și regăsire a informației.

Următoarea întrebare a solicitat răspunsuri deschise din partea respondenților. Am dorit să aflăm dacă ei sunt familiarizați cu noțiunile ce țin de: *cultura informației, informație relevantă, bruiaj / zgomot informațional și cercetare bibliografică*. Li s-a solicitat să interpreteze noțiunea așa cum o înțeleg ei.

Referindu-se la noțiunea de „cultura informației”, 52% au răspuns corect definind sintagma dată ca: „un proces minuțios de căutare/accesare/regăsire/utilizare/integrare reușită a informației; abilitatea de a regăsi, evalua și utiliza informația; умение искать информацию, а потом правильное ею воспользоваться. Au fost și utilizatori care au dat un răspuns ingenios: a fi cultivat nu înseamnă „a ști”, înseamnă „a ști să cauți” (cultura informației ne vine în ajutor în acest sens). Ceilalți 38% nu au binevoit să interpreteze această noțiune, poate că nici nu o cunosc.

Majoritatea utilizatorilor (64%) au definit corect noțiunea de informație relevantă specificând: „informația, care se potrivește cu subiectul cercetării”, „informația potrivită”, „informația, care corespunde cerinței informaționale”, «самая подходящая информация», «когда найденная литература соответствует моей теме». 20% din respondenți probabil nu au știut sau au ignorat să răspundă la această întrebare, lăsând loc liber, fără răspuns, iar 16% au răspuns incorect, formulând următoarele enunțuri: „Informație importantă”, «Когда информация актуальна для настоящего времени», „Informație care remarcă ceva, plină de însemnătate și semnificație”.

12% din respondenți nu cunosc termenul de zgomot/bruiaj informațional: „Nu-mi este cunoscută această noțiune”, «не знаю»; 8% au dat o interpretare eronată „Informație în excels”, „Neînțelegerea informației”; ceilalți 80% au dat un răspuns corect „flux nefiltrat de informație”, „furnizarea informațiilor adesea nesemnificative și nonveridice”, „gunoii informațional”, «когда слишком много ненужной информации при поиске», «информация, отображающаяся вне зависимости от запроса», «это наличие в тексте слов, которые усложняют сам текст или вообще мешают понимать его содержание»... Răspunsurile ne fac să credem că majoritatea utilizatorilor disting momentul când zgomotul prevalează asupra utilității informațiilor relevante și sunt capabili să organizeze și să filtreze fluxurile acestea.

Răspunsurile la întrebarea a 7-a: Definiți conceptul de „cercetare bibliografică”, cu regret, nu ne-au bucurat. 57% din cei chestionați nu au știut sau nu au dorit să răspundă la această întrebare. 43% din respondenți au definit acest concept așa cum îl înțeleg ei: „căutarea și identificarea surselor potrivite temei”, „este procesul de cercetare a informației bibliografice în orice domeniu”, „analiza mai multor surse info veridice pentru aprofundarea în domeniu”, „acțiune de căutare și/sau întocmire a unei bibliografii/surse bibliografice”, „cercetare, folosirea diferitelor surse, cărți, articole”; «найти как можно больше источников». A urmat o întrebare pentru care am solicitat respondenților să indice (pe o scală de la 1 la 5, unde 1 - cel mai mic, 5 - cel mai mare) care dintre modulele studiate la orele de Cultura Informației prezintă cel mai mare interes pentru ei. Răspunsurile au fost următoarele: practic toate dintre modulele studiate în cadrul acestui curs prezintă interes pentru audienți, evidențiindu-se însă *Catalogul pe platforma ExLibris Primo* pentru care 44% au dat nota maximă - 5. 53% l-au apreciat cu nota - 4 și doar 3% cu note mai mici. Modulul *Instrumente pentru studii și cercetări a obținut*: 35% - nota 5; 53% nota 4, iar 12% note mai mici (3, 2). Pentru 30% din respondenți modulul *Bazele de date multidisciplinare...* prezintă interes de nota 5, pentru 55% - de nota 4, și pentru 9% de notele 3, 2, 1). *Comunicarea informației. Etica utilizării informației este modulul căruia* 35% dintre respondenți i-au acordat nota 5, 56% - nota 4, iar 9% - note mai mici 3, 2 (Fig. 11). Este greu de interpretat interesul studenților referitor la modulele promovate. Marea majoritate sunt interesați de acest curs, fiind conștienți de importanța și necesitatea de a-și îmbunătăți abilitățile de informare pentru autodezvoltare, pentru competitivitate pe piața muncii.

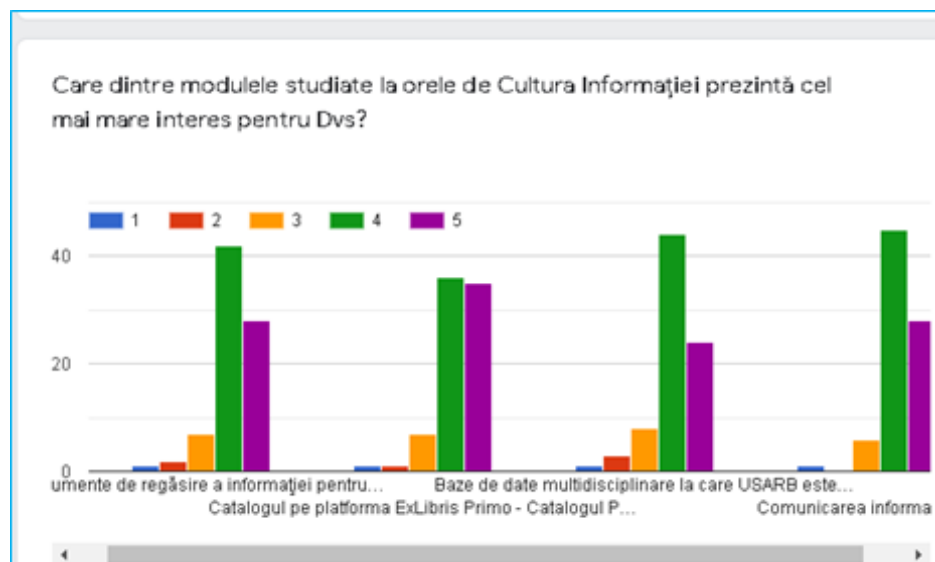

Figura 11. Modulele studiate - preferințe

Am fost cointeresați să aflăm și în ce măsură Biblioteca Științifică USARB satisface nevoile de informare ale utilizatorilor noștri. Răspunsurile ne-au permis să afirmăm că pentru 65% din respondenți Biblioteca Științifică USARB satisface nevoile de informare în foarte mare măsură, 26% au afirmat că în mare măsură, iar 9% indecis (nu au un răspuns concret) (Fig. 12).

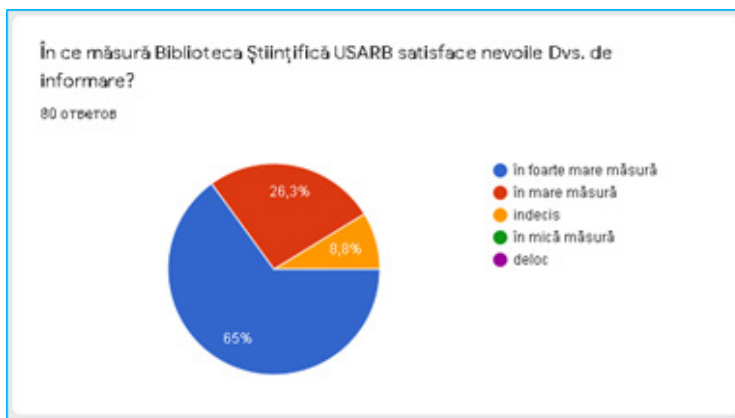

Figura 12. Satisfacerea nevoilor de informare

Ne bucură faptul că respondenții conștientizează (răspuns la întrebarea următoare) *importanța dezvoltării competențelor informaționale*: 65% apreciindu-le ca foarte importante, 31% ca importante, iar puțin importante 3%, 1% nu știe răspunsul (Fig. 13).

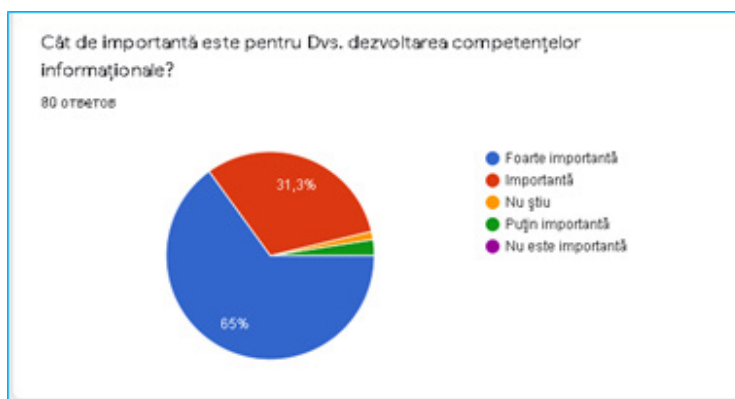

Figura 13. Importanța dezvoltării competențelor informaționale

Răspunzând la întrebarea *Considerați că cunoștințele dobândite în cadrul cursului Bazele Culturii Informației Vă ajută la procesul de instruire și cercetare universitară*, 85% dintre respondenți au răspuns da, 15% nu și-au expus părerea (Fig. 14).

BȘ USARB reușește să răspundă nevoilor de informare ale utilizatorilor. Procentul arată că ea desfășoară o activitate eficientă, îndeplinindu-și bine misiunea primordială, aceea de a sprijini procesul de educație și de cercetare care se desfășoară în instituțiile de învățământ superior.

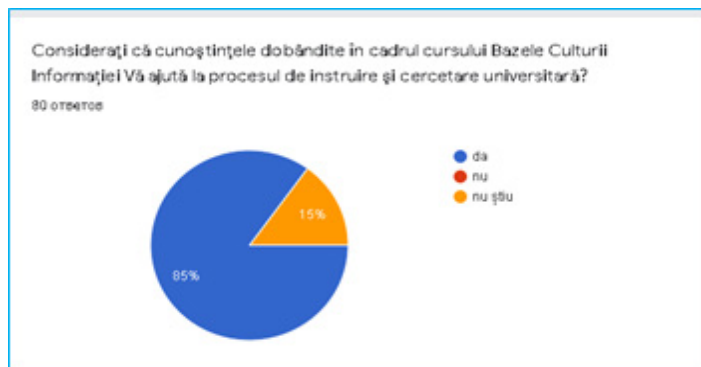

Figura 14. Cunoștințele dobândite în cadrul cursului BCI

Întrebați dacă sunt de acord cu afirmația precum că: *cursul Bazele culturii informației contribuie la succesul viitoarei cariere profesionale* respondenții au oferit următoarele răspunsuri: 58% acord total, 29% de acord, iar 13% indeciși de a răspunde (Fig. 15).

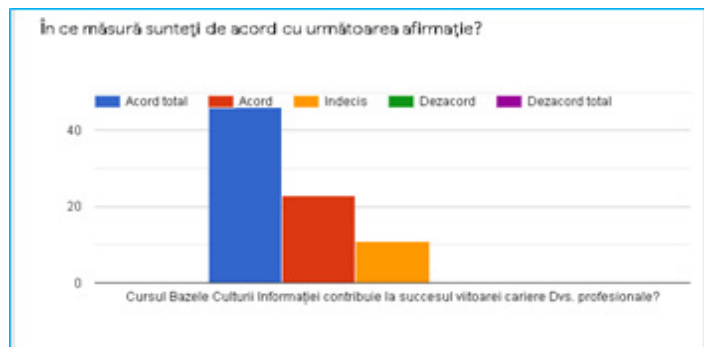

Figura 15. Contribuția cursului BCI la succesul viitoarei cariere profesionale

Am fost interesați să aflăm dacă respondenții *sunt satisfăcuți de calitatea Cursului Bazele Culturii Informației în cadrul Bibliotecii Științifice USARB.*

Foarte satisfăcut au răspuns 54%, 31% satisfăcut, 15% parțial satisfăcut (Fig. 16).

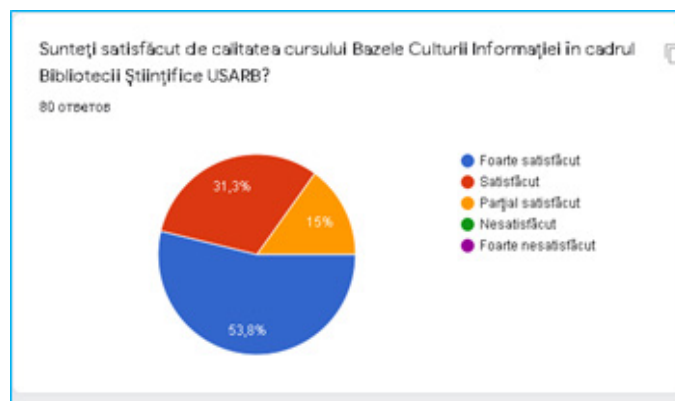

Figura 16. Calitatea cursului BCI în cadrul BȘ USARB

O altă întrebare a ținut de evaluarea cursului *Bazele Culturii Informației din cadrul Bibliotecii Științifice USARB*. La această întrebare am primit următoarele răspunsuri: 54% au evaluat cursul la un nivel ridicat - foarte bine; 38% - bine; 8% - satisfăcător (Fig. 17).

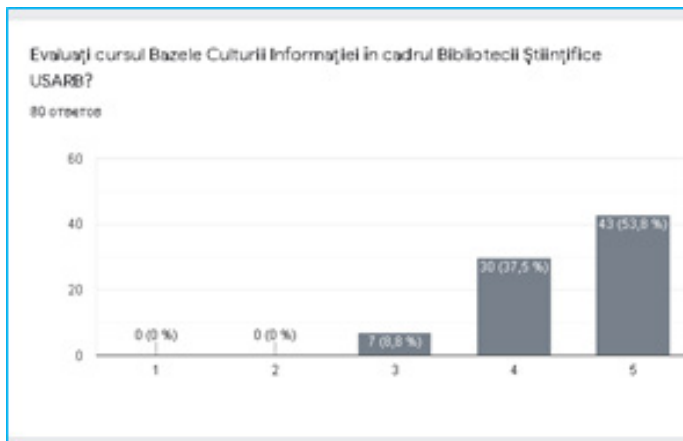

Figura 17. Evaluarea cursului BCI

Ce ar putea face bibliotecarii Bibliotecii Științifice USARB pentru ca procesul de căutare și regăsire a informației să fie mai eficient? a fost următoarea întrebare. Respondenții nu au fost prea generoși în prezentarea ideilor, afirmând că *Biblioteca face tot posibilul pentru a satisface nevoile utilizatorilor* și că bibliotecarii sunt receptivi și oferă informații relevante în orice situație. Unica dorință: tehnologii mai performante și acces la Internet+ (rețea) mai rapid.

Succese în procesul de căutare și regăsire a informației, credem noi, le-ar asigura, cu siguranță, organizarea de traininguri, tutoriale, consultații, nu doar în cadrul unor activități concrete, dar și la solicitare.

Figura 18. Statutul respondentului, facultatea

Respondenții au fost clasificați în funcție de statut. Din eșantionul chestionat (80 de respondenți), 70% sunt studenții de la Facultățile Universității USARB, 20% masteranzi, 4% doctoranzi, iar 6% profesori. Dacă repartizăm studenții după Facultăți, cei mai activi respondenți sunt de la Facultățile: Litere - 47%; Științe ale Educației Psihologie și Arte - 28%; Științe Reale, Economice și ale Mediului - 13%; Drept și Științe Sociale câte 12% (Fig. 18).

Concluzii

Bibliotecile sunt o componentă fundamentală în promovarea cunoștințelor și a cunoașterii. Competențele de cultură a informației constituie suportul esențial în realizarea scopurilor educaționale. Bibliotecarii, ca membri ai comunității educative și specialiști în domeniul informării, joacă rolul-cheie în *educarea și susținerea „culturii informației”, având drept sprijin programe integrate în cursuri universitare. Credem că este necesară o dezvoltare continuă a programelor de formare a culturii informației, care ar contribui la îmbunătățirea activităților de accesare, evaluare, utilizare a informației.*

Sondajul *Cultura informației – factor determinant în formarea viitorilor specialiști* a permis realizarea obiectivelor de evidențiere a competențelor de cercetare ale studenților, cu deprinderi de selectare, utilizare și evaluare a surselor de informare și documentare și a opiniilor lor despre menirea cursului Bazele Culturii Informației în formarea lor ca specialiști.

Luând în considerație răspunsurile participanților la sondaj putem afirma că utilizatorii noștri pun preț pe cursul *Bazele Culturii Informației* în devenirea lor ca specialiști. Sunt apreciate cu calificativul bine și foarte bine contribuțiile bibliotecarilor în asistența informațională a utilizatorilor.

Bibliotecarii sunt persoanele care posedă competențe profesionale și de comunicare, venind în ajutorul utilizatorilor, ghidându-i în munca lor independentă. În formarea culturii informației în instituțiile superioare de învățământ este necesară o colaborare dintre specialiștii în domeniul informației (bibliotecarii), angajați în procesul didactic, și profesorii universitari. Bibliotecarii vor forma deprinderi și abilități de căutare, prelucrare, sistematizare, prezentare a informației, profesorii – de evaluare și utilizare creativă a informației.